

Bu kitapçığın her hakkı saklıdır. Tüm hakları Pegem Yayınlarına aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metin ve sorular, kitapçığı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Adı Soyadı:

KADER İNANCI - I

Kader ve Kaza Kavramları

KADER

Allah'ın her şeye gücünün yetmesidir.

Allah'ın her şeye biçim vermesidir.

Her şeyin planlı şekilde yaratılmasıdır.

Evrenin belli bir ölçü içerisinde yaratılması ve düzenlenmesidir.

Kaderin Terim Anlamı

1 Allah'ın (c.c.) sonsuz ilmi ve kudretiyle, evrende olmuş ve olacak olan her şeyi takdir etmesidir.

2 Yüce Allah'ın varlıkları istediği şekilde ve biçimde yaratması, insanların özgür iradeleriyle yapacaklarını Allah'ın (c.c.) önceden bilmesi ve düzenlemesidir.

Kader Kur'an'da bazen terim anlamıyla bazen sözlük anlamıyla kullanılmıştır.

Kaderle İlgili Ayetler

"O, karanlığı yarıp sabahı çıkarandır. Geceyi dinlenme zamanı, Güneş'i ve Ay'ı da ince birer hesap ölçüsü kıldı. Bütün bunlar mutlak güç sahibinin, hakkıyla bilen takdiridir (ölçüp biçmesidir)."
(En'âm suresi, 96. ayet)

Bu ayette kader, ölçü anlamında kullanılmıştır.

"Böylece onları, iki günde (iki evrede) yedi gök olarak yarattı ve her göğe kendi işini bildirdi. En yakın göğü kandillerle süsledik ve onu koruduk. İşte bu, mutlak güç sahibi ve hakkıyla bilen Allah'ın takdiridir."
(Fussilet suresi, 12. ayet)

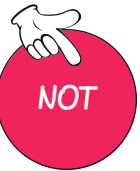
Bu ayette kader, takdir kavramı ile Yüce Allah'ın varlıklara karşı karar, emir ve fiillerini ifade etmek için kullanılmıştır.

Kaza Kavramının Sözlük Anlamları

- ◆ hükmetmek
- ◆ emretmek
- ◆ yaratmak
- ◆ gerçekleştirmek

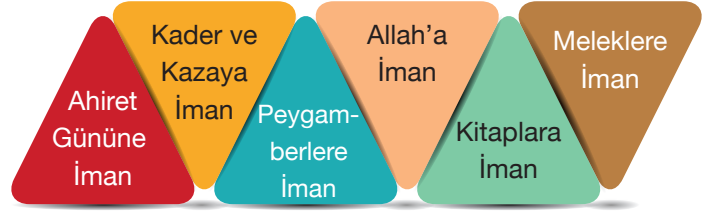
Kazanın terim anlamı, ezelde bilinen ve takdir edilen şeyin, zamanı ve yeri geldiğinde Allah (c.c.) tarafından yaratılması demektir.

- ✎ Yüce Allah'ın evrene koyduğu kurallar kader, bu kuralların yeri ve zamanı gelince gerçekleşmesi ise kazadır.
- ✎ Yüce Allah'ın Güneş'e bir yörünge tayin etmesi kader, Güneş'in bu yörüngede hareket etmesi ise kazadır.
- ✎ Yüce Allah'ın arılara bal yapma özelliği vermesi kader, arıların bal üretmesi de kazadır.
- ✎ Yüce Allah'ın Dünya'ya belli bir hızla dönme özelliği vermesi kader, Dünya'nın bu hızda dönmesi kazadır.
- ✎ İnsanın konuşma özelliğinin olması kader, insanın konuşması kazadır.
- ✎ Suyun yüz derecede kaynaması kuralı kader, kaynama olayının gerçekleşmesi kazadır.

Peygamberimizin bir hadisinde geçtiğine göre Cebrail (a.s.) Hz. Peygamber'e "Bana iman hakkında bilgi ver." dedi. Resulullah şöyle buyurdu: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve âhiret gününe iman etmendir. Keza hayrı ve şerriyle kadere inanmandır." cevabını vermiştir.

İslam İnanç Esasları

Aşağıdaki kutularda yer alan açıklamaların hangi inanç esasına ait olduğunu altındaki boşluğa yazınız.

1. Her şeyin Allah'ın (c.c.) bilgisi ve dilemesi ile bir ölçüye göre gerçekleştiğine iman etmek
.....
2. Allah'ın (c.c.) emriyle çeşitli görevleri yerine getiren, nurdan yaratılmış ve gözle görülmeyen varlıklara iman etmek
.....
3. Allah'ın (c.c.) insanları doğru yola iletmek için gönderdiği uyarıcılara iman etmek
.....
4. İnsanın ölümüyle başlayıp sonsuza kadar sürecek olan hayatın varlığına iman etmek
.....
5. Allah'ın (c.c.) insanları doğru yola iletmek için gönderdiği peygamberlerin getirdiği ilahi mesajlara iman etmek
.....
6. Her şeyi yoktan var eden, eşi ve benzeri olmayan varlığa iman etmek
.....

Yüce Allah'ın Kaderle Doğrudan İlişkili Olan Sıfatları

1. **İlim:** Allah'ın (c.c.) gerek duyular âlemini gerekse duyu ötesine ait bütün nesne ve olayları bilmesidir.
2. **İrade:** Allah'ın (c.c.) dilemesi ve dilediğini dilediği şekilde yapmasıdır.
3. **Kudret:** Allah'ın (c.c.) her şeye gücünün yetmesi, dilediğini dilediği zamanda var veya yok etmesidir.

Kader ve Kazaya İman

- ✎ Allah'ın ilminin sonsuz olduğunun farkında olunmasıdır.
- ✎ Allah'ın her şeyi kuşatan bir iradesinin olduğunu bilmektir.
- ✎ Allah'ın gücünün yani kudretinin bütün varlıklardan üstün olduğunu bilmektir.
- ✎ Allah'a imanın doğal bir yansımasıdır.

Ölçü Nedir?

Ölçü bir şeyin düzenli olması demektir. İçinde yaşadığımız kâinat bir ölçüyle yaratılmıştır. Bilim insanların evrenle alakalı ortaya koydukları formüller bunun biricik ispatıdır.

Tesadüf Nedir?

İhtimallere bağlı, kesin olmayan, değişebilen ve rastlantı anlamlarına gelmektedir. Bir şeyin kendiliğinden olması demektir. Ölçünün zıt anlamlısıdır. Evrende düzensizlik yani tesadüf yoktur.

"Gökleri yedi kat yaratan O'dur. Rahman'ın yaratmasında bir düzensizlik göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görüyor musun?"

(Mülk suresi, 3. ayet)

Ölçü ile kader, düzen, sistem, denge, kanun, plan ve ahenk aynı anlamdadır. Allah her şeyi bir dengeye göre yaratmıştır.

- ◆ Allah her şeyi bir **kanuna** göre yaratmıştır.
- ◆ Allah her şeyi bir **ölçüye** göre yaratmıştır.
- ◆ Allah her şeyi bir **düzene** göre yaratmıştır.
- ◆ Allah her şeyi bir **sisteme** göre yaratmıştır.
- ◆ Allah her şeyi bir **ahenge** göre yaratmıştır.
- ◆ Allah her şeyi bir **kadere** göre yaratmıştır.
- ◆ Allah her şeyi bir **plana** göre yaratmıştır.

Cümle içinde kullandığımız -ecek -acak ekleri kaderi belirtir. Çünkü henüz gerçekleşmemiştir. **Örneğin;** Yarın okula gideceğim.

Kaza ise kısaca kaderin gerçekleşmesine denir. Şuan evrende meydana gelen her şey kaderin gerçekleşmesi yani kazadır.

Kaza Allah'ın Tekvin (Allah'ın yaratması) sıfatıyla meydana gelmektedir.

-dı,-di,-du,-dü,-tı,-ti,-tu,-tü,-mış,-miş,-muş,-müş,-yor ekleri kazayı belirtir. Çünkü gerçekleşmiştir.

Örneğin;

Dün okula gittim.

Ali kitap ve defter almış.

Trafikte araç kullanıyorum.

Allah Her Şeyi Bir Ölçüye Göre Yaratmıştır

- ✎ Evrende var olan her şeyi Yüce Allah (c.c.) planlı ve ölçülü yaratmıştır.
- ✎ Yüce Allah evrenin ve içinde var olan bu düzenin ahenk içinde devam etmesini sağlamaktadır.

Yüce Allah'ın her şeyi bir ölçüye ve düzene göre yarattığına bazı örnekler

- ✎ İnsanın mükemmel yaratılışı
- ✎ Beş duyu organı
- ✎ Görme, koklama, dokunma, işitme, tatma duyuları arasındaki koordinasyon ve uyum
- ✎ Arıların bal yapması
- ✎ Çiçek çiçek dolaşarak kovanına çiçek özü getiren arılar arasındaki iş bölümü
- ✎ Dünyanın yörüngesinin bulunması
- ✎ Güneş'in gezegenleri kendine doğru çekmesi
- ✎ Suyun kaldırma kuvveti
- ✎ Atmosfer
- ✎ Yer çekimi
- ✎ Mevsimlerin birbirini takip etmesi
- ✎ Gece ile gündüzün oluşumu
- ✎ Su döngüsü

Bütün bu işler belli bir düzen içinde hiç şaşmadan, kendileri için belirlenen sistemde devam etmektedir. Bu sisteme de kader denmektedir.

Evrenin belli bir ölçüde yaratıldığına dair bazı ayetler:

1. "O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Bunların her biri bir yörüngede yürümektedirler." (Enbiyâ suresi, 33. ayet)
2. "Biz her şeyi bir ölçüye göre yarattık." (Kamer suresi, 49. ayet)

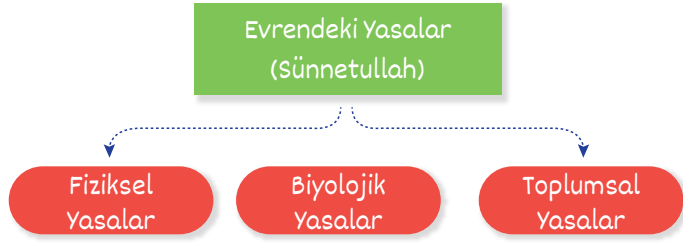
3. "Rabbin bal arısına: 'Dağlarda, ağaçlarda ve hazırlanmış kovanlarda yuva edin; sonra her çeşit üründen ye; sonra da Rabb'inin işleme için gösterdiği yollardan yürü' diye vahyetti. Karınlarından insanlara şifa olan çeşitli renklerde bal çıkar. Düşünen bir millet için bunda ibret vardır." (Nahl suresi, 68-69. ayetler)
4. "Biz yeryüzünü bir döşek, dağları da onun için birer kızı kılmadık mı? Sizi çift çift yarattık, uykunuzu dinlenme vakti kıldık, geceyi bir örtü yaptık, gündüzü geçimi sağlama vakti kıldık, üstünüze yedi kat sağlam gök bina ettik, parlak ışık veren güneşi var ettik, taneler, bitkiler ve ağaçları sarmaş dolaş bahçeler yetiştirmek için yoğunlaşmış bulutlardan bol yağmur indirdik." (Nebe' suresi, 6-16. ayetler)
5. "O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahman'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak ve düzensizlik görüyor musun?" (Mülk suresi, 3. ayet)

KADER VE EVRENDEKİ YASALAR

- ✎ Tüm evren, evrensel yasa denilen Yüce Allah'ın evrene koyduğu yasalar ve genel ilkeler çerçevesinde varlığını devam ettirir.
- ✎ Evrensel yasalar biyolojik, fiziksel ve toplumsal yasalara göre hareket etmektedir.
- ✎ Allah'ın evren için belirlediği bu yasalar için "**Sünnetullah**" ve "**Adetullah**" kavramı kullanılmıştır.
- ✎ Evrensel yasalar kaderin düzen anlamına gelen Allah'ın evren için koyduğu yasalardır.

"Her şeyin kaynağı bizim katımızdadır ve biz her şeyi, kusursuzca belirlenmiş bir ölçüye, bir uyuma göre indiririz." (Bu ayette ölçü kader anlamında kullanılmıştır.)

(Hicr suresi, 21. ayet)

1. Fiziksel Yasalar

Madde ve enerjinin oluşumu, değişimi, yapısı, hareketi ve maddeler arası ilişkiler ile ilgili prensiplerdir.

Uzay

Atmosfer

Fiziksel Yasaların Özellikleri

- ✦ Allah'ın istemesinin (iradesinin, planlarının) sonucudur.
- ✦ Bilim insanları fiziksel yasaları keşfetmeye çalışırlar.
- ✦ Cansız maddelerle yani madde ve enerjiyle ilgilidir.
- ✦ Bu yasalar deney, gözlem ve araştırmalar sonucu anlaşılabilir.
- ✦ Bu yasalar değişmez nitelikte olup evrensel bir niteliğe sahiptir. Her yerde aynı sonucu verir.

Bilim insanlarının fiziksel yasalar üzerinde yaptıkları çalışmalar neticesinde ütü, buzdolabı, elektrikli ev aletleri, uçak vb. teknolojik ürünler ortaya çıkmıştır.

Fiziksel Yasalarla İlgili Örnekler

- ✦ Gece ile gündüzün birbirini takip etmesi
- ✦ Mevsimlerin oluşması
- ✦ Güneş'in, Ay'ın ve Dünya'nın hareketleri
- ✦ Demir, cıva, bakır vb. bütün metaller
- ✦ Havada bulunan gazlar
- ✦ Isı, ışık gibi hayatımızı her açıdan etkileyen bütün olaylar
- ✦ Dünya'nın kendi ekseninde ve Güneş'in etrafında dönmesi
- ✦ Suyun kaldırma kuvveti (Arşimet prensibi)
- ✦ Suyun 100 °C de kaynaması
- ✦ Dünya'nın yer çekimi kanunu, kütle çekim kanunu
- ✦ Yüksek basınçtan alçak basınca doğru akan rüzgârlar
- ✦ Yoğunluk, basınç, kütle ve öz kütle
- ✦ Elektrik yasaları
- ✦ Potansiyel enerji, kinetik enerji ve enerjinin korunumu

"Gece de onlar için bir delildir. Gündüzü ondan çıkarınız, bir de bakarsın karanlık içinde kalmışlardır. Güneş de kendi yörüngesinde akıp gitmektedir. Bu, mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen Allah'ın takdiri (düzenlemesi)dir. Ayın dolaşımı için de konak yerleri (evreler) belirledik. Nihayet o, eğrilmiş kuru hurma dalı gibi olur. Ne güneş aya yetiştirir ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yüzmektedir."

(Yâsîn suresi, 37-40. ayetler)

"... Onun koyduğu yasalarla denizde akıp gitsin diye gemileri de hizmetinize verdi..."

(İbrâhim suresi, 32. ayet)

2. Biyolojik Yasalar

Canlıların yapısı, beslenmesi ve üremesiyle ilgili yasalardır.

Biyolojik Yasaların Özellikleri

- ✎ Deney, gözlem ve araştırmalar sonucu keşfedilir.
- ✎ Allah'ın bütün canlılara hayatlarını sürdürebilmeleri için gereken özellikleri vermesidir.
- ✎ Bitkiler, hayvanlar, insanlar ve bütün canlıları kapsar.
- ✎ Yüce Allah, yarattığı her canlıyı bulunduğu ortamda yaşayabilmesi için ortama uygun şekilde yaratmıştır.
- ✎ Allah'ın istemesinin (iradesinin, planlarının) sonucudur.
- ✎ Bilim insanları Allah'ın istediği bu sistemi keşfetmeye çalışır.
- ✎ Canlı varlıklar olan insan, hayvan ve bitkilerin biyolojik özellikleriyle ilgilidir.
- ✎ Allah'ın sistemi deney ve gözlem yapılarak anlaşılır.
- ✎ Allah'ın sistemi her yerde aynı sonucu verir yani evrenseldir.

Biyolojik Yasalarla İlgili Örnekler

- ✎ Kuşlar uçabilmek için kanatlı, balıklar yüzebilmek için yüzgeçli, sürüngen hayvanlar da sürünebilecek vücut yapısıyla yaratılmıştır.
- ✎ Otlarla beslenen hayvanların çene yapıları, etle beslenen hayvanların çene yapılarına göre farklı yaratılmıştır.

- ✎ Sıcak bölgelerdeki hayvanların deri ve tüy yapısıyla soğuk bölgelerdekilerin deri ve tüy yapısı aynı değildir.
- ✎ Su bulunabilen yerlerdeki hayvanlar her gün suya ihtiyaç duyarken, suyun nadiren bulunduğu çöllerde yaşayan deve günlerce susuzluğa dayanabilmektedir.
- ✎ Milyonlarca çiçek türünün her biri kendine uygun iklimde yetişir.
- ✎ Hiçbir bitkinin rengi, şekli ve kokusu bir diğerinin aynı değildir.
- ✎ Toprak, su, nem, rüzgâr gibi koşullardan etkilenen meyve ve sebzeler kışın farklı yazın farklı tat ve lezzette karşımıza çıkar.
- ✎ Canlıların yaşaması için olmazsa olmaz bir nitelik taşıyan oksijen bitkilerin fotosentez yapmasıyla sağlanır.
- ✎ Hücrenin oluşumu, bölünmesi, beslenmesi
- ✎ İnsanın embriyodan yaratılışı
- ✎ Bebeğin anne karnındaki oluşum evreleri
- ✎ Sindirim sistemi, boşaltım sistemi
- ✎ Denizde yaşayan balıkların solungaçlarla nefes almaları
- ✎ İnsanların akciğerlerden nefes almaları
- ✎ Çölde yaşayan develerin su ihtiyacı için hörgüçlere sahip olması

Gökten su indiren O'dur. (Buyurdu ki:) İşte biz her çeşit bitkiyi onunla bitirdik. O bitkiden de kendisinden üst üste binmiş taneler bitireceğimiz bir yeşil bitki, hurmanın tomurcuğundan sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar bahçeleri meydana getirdik; birbirine benzeyeni var, benzemeyeni var. Meyve verirken ve olgunlaştığı zaman her birinin meyvesine bakın! Kuşkusuz bütün bunlarda inanan bir toplum için ibretler vardır.

(En'âm suresi, 99. ayet)

1. Allah'ın (c.c.) sonsuz ilmi ve kudretiyle, evrende olmuş ve olacak olan her şeyi takdir etmesi aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Tevekkül
- B) Kader
- C) İrade
- D) Ecel

2. Kader kelimesi sözlükte;

- I. biçimlendirmek,
- II. planlamak,
- III. ölçü ile yapmak,
- IV. fısıldamak

gibi anlamlara gelir.

Yukarıda verilenlerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II
- B) III ve IV
- C) I, II ve III
- D) II, III ve IV

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisi kader ve kaza inancında kader içerisinde değerlendirilebilir?

- A) Su 100 dereceye gelince kaynadı.
- B) Dün akşam yoğun şekilde kar yağdı.
- C) Dünya kendi ekseni etrafında bir günde döner.
- D) Yaptığımız kardan adam güneşi görünce eridi.

- 4.
- Sözlükte hükmetmek, emretmek, yaratmak ve gerçekleştirme anlamlarına gelir.
 - Terim anlamı ise kaza, ezelde bilinen ve takdir edilen şeyin, zamanı ve yeri geldiğinde Allah tarafından yaratılmasıdır.

Ali'nin defterine yazdığı bu notlar aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ilgilidir?

- A) Kaza
- B) Tevekkül
- C) İrade
- D) Kader

5. “O, karanlığı yarıp sabahı çıkarandır. Geceyi dinlenme zamanı, Güneş’i ve Ay’ı da ince birer hesap ölçüsü kıldı. Bütün bunlar mutlak güç sahibinin, hakıyla bilenin takdiridir (ölçüp biçmesidir).”

(En’âm suresi, 96. ayet)

Bu ayetle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenmez?

- A) Allah her şeyin ilmine sahiptir.
- B) Allah evrene ölçü ve düzen vermiştir.
- C) Allah'ın gücü her şeye yeter.
- D) Gece vaktinde uyumak dinin emridir.

6. “Biz yeryüzünü bir döşek, dağları da onun için birer kazık kılmadık mı? Sizi çift çift yarattık, uykunuzu dinlenme vakti kıldık, geceyi bir örtü yaptık, gündüzü geçimi sağlama vakti kıldık, üstünüze yedi kat sağlam gök bina ettik, parlak ışık veren güneşi var ettik, taneler, bitkiler ve ağaçları sarmaş dolaş bahçeler yetiştirmek için yoğunlaşmış bulutlardan bol yağmur indirdik.”

(Nebe’ suresi, 6-16. ayetler)

Bu ayetlerden aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Allah evrene mükemmel bir düzen vermiştir.
- B) Bitkilerin yaratılışı evrenin düzenini gösterir.
- C) Dağların ve güneşin yapısı bir düzeni gösterir.
- D) İnsan ibadet etmek için yaratılmıştır.

7. Murat, Ahmet, Nural ve Cenk 8. Sınıf öğrencileridir. Parkta sohbet ederlerken konu Allah'ın evrene koyduğu düzene gelir. Her biri bu konu ile ilgili örnekler verir.

Buna göre aşağıdaki örneklerden hangisi bu konuya uygun değildir?

- A) İnsanın ibadet etmek için yaratılması
- B) Bitkilerin fotosentez yapması
- C) Atmosferin varlığı ve tabakalar hâlinde bulunması
- D) Balıkların solungaçlarının bulunması

8. Evrende var olan her şey Allah'ın (c.c.) yaratmasıyla oluşmuştur. Bu yaratma planlı ve ölçülüdür. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

Bu açıklama, en uygun aşağıdaki ayetlerden hangisiyle devam ettirilebilir?

- A) "Bir de öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (umuma sirayet ve hepsini perişan eder)..." (Enfâl suresi, 25. ayet)
- B) "O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahmân'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak ve düzensizlik görüyor musun?" (Mülk suresi, 3. ayet)
- C) "... Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun..." (Nisâ suresi, 135. ayet)
- D) "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor." (Nahl suresi, 90. ayet)

9. Allah, evrendeki her şeyi bir denge ile yaratmıştır. Bu denge evrendeki tüm varlıklarda görülür. Evrende var olan bu denge aynı zamanda Allah'ın varlığının birer işareti ve kanıtıdır. Hayvanlar dünyada ekolojik dengeyi sağlayan en önemli unsurlarındandır. Bundan dolayı Hz. Muhammed (s.a.v.), insanların hayvanlar konusunda dikkatli olmasını emreder.

Hayvanların korunmasıyla ilgili;

- I. sokak hayvanları için su ve yiyecek bırakmak,
II. avlanma yasağı döneminde avlanmak,
III. nesli tükenmekte olan hayvanları koruma altın almak,
IV. denizlere ve akarsu yataklarına zarar vermemek

verilenlerden hangileri yanlıştır?

- A) I ve II
B) Yalnız II
C) III ve IV
D) Yalnız IV

10. "Rabbin bal arısına: 'Dağlarda, ağaçlar da ve hazırlanmış kovanlarda yuva edin; sonra her çeşit üründen ye; sonra da Rabbinin işleme için gösterdiği yollardan yürü' diye vahyetti. Karınlarından insanlara şifa olan çeşitli renklerde bal çıkar. Düşünen bir millet için bunda ibret vardır."

(Nahl suresi, 68-69. ayetler)

Bu ayetlerde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Bal sağlık açısından çok faydalıdır.
B) Yüce Allah her şeyi bir ölçü ve düzene göre yaratmıştır.
C) Allah ağaçları insanlar için yaratmıştır.
D) Hayvanlara karşı merhametli olunmalıdır.

11. **Yüce Allah'ın;**

- I. ilim,
II. irade,
III. kudret

sıfatlarından hangileri doğrudan kader ile ilgilidir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) II ve III
D) I, II ve III

12. "Delikanlı! Sana bazı şeyler öğreteceğim. Allah'ı gözet ki Allah da seni gözetsin. Allah'ı gözet ki Allah'ı (daima) yanında bulasın. Bir şey istediğinde Allah'tan iste! Yardıma muhtaç olduğunda Allah'tan yardım dile! Şunu bil ki bütün insanlar sana fayda vermek için toplansa Allah'ın takdiri dışında sana faydalı olamazlar. Ayrıca bütün insanlar sana zarar vermek için toplansa Allah'ın takdiri dışında sana hiçbir şeyde zarar veremezler. Bu konuda kalemler kaldırılmış (karar verilmiş), sayfalar kurumuştur (hüküm kesinleşmiştir)."

Peygamberimizin bu hadisinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Allah çok güçlüdür.
B) Allah'a dua etmek gerekir.
C) Allah'ın izni olmadan hiçbir şey olamaz.
D) İnsanın hiçbir özgürlüğü yoktur.

Bu kitapçığın her hakkı saklıdır. Tüm hakları Pegem Yayınlarına aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metin ve sorular, kitapçığı yayımlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Adı Soyadı:

KADER İNANCI - II

3. Toplumsal Yasalar

- Toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi için uyması gereken yasalaradır.
- Toplumsal yasalar; bir toplumun huzur, barış ve kardeşlik içinde yaşaması için toplumda uyulması gereken kurallarla ilgilidir.

Toplumsal Yasaların Özellikleri

- Toplumsal olaylar, aralarında neden-sonuç ilişkisini gösterirler.
- Biyolojik ve fiziksel yasalar kadar kesin değildir. İstisnaları vardır.
- Her toplumda aynı sonucu vermezler. Evrensel değildir.
- Bu yasalarla ilgili deney yapılamaz ama gözlem yapılabilir.
- Toplumsal yasaları bilmek, insanların çevreleriyle uyum içerisinde yaşamalarını sağlar.
- Toplumsal yasalara uymak, insanların bir arada yaşamalarına imkân tanır.
- Sevgi, kardeşlik, doğruluk, adalet, kul hakkı gibi ilkeler toplumsal yasaların temelini oluşturur.
- Toplumsal yasalar Kur'an-ı Kerim'de anlatılırken geçmiş milletlerin başlarından geçen olaylarla birlikte anlatılır.
- Kutsal kitabımız, insanların geçmişte yaşayan insanların düştükleri hatalardan kaçınmasını ister.

Toplumsal Yasalarla İlgili Örnekler

- Bireylerin eğitim alması
- Toplumda insanlar arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi
- Toplumda gelirin adil bir şekilde pay edilmesi

- Ekonomik ve toplumsal sebepler dolayısıyla göç etme durumu
- Hukuk kurallarının adil olarak uygulanması
- İnsanların barınma ihtiyacının karşılanması
- Gelir dağılımının eşit olmadığı toplumlarda toplumsal barışın bozulması
- Gelir dağılımının adil olduğu toplumlarda yoksulluğun azalması
- Toplumda örf ve âdetlerinin uygulanması
- Annenin evladına şefkat duyması
- Adaletin olduğu toplumlarda huzurun artması
- Baskı, savaş, işkence ve kuraklık sonucu insanların göç etmeleri
- Hırsızlık olan yerde güven ortamının azalması
- Zengin, fakir ayrımının yapılmasının kargaşalara neden olması

Toplumsal Yasa İle İlgili Ayetler

"... Şüphesiz ki bir topluluk kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez..."

(Ra'd suresi, 11. ayet)

"Onlar yeryüzünde gezip kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmazlar mı?..."

(Fâtır suresi, 44. ayet)

"Bir de öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (umuma sirayet ve hepsini perişan eder)..."

(Enfâl suresi, 25. ayet)

Toplumsal Yasalar Bilinince ve Bu Yasalar Dikkate Alınarak Yaşanırsa Neler Olur?

- ✓ Toplum olarak varlığımız devam eder.
- ✓ Huzur içinde birlikte yaşanır.
- ✓ Başkalarına iyilikte bulunulur ve yararlı bireyler olmaya çalışılır.
- ✓ İnsanların geçmiş milletlerden ibret alınması sağlanır.
- ✓ Bireyler ve toplumlar ahlaka uygun davranır.
- ✓ Toplumların bir arada yaşamalarını sağlar.
- ✓ İnsanların iletişim becerisi artar ve empati duyguları gelişir.
- ✓ Problemlere karşı önlem alınması sağlanır.
- ✓ Birey ve toplum bu yasayla kendini gerçekleştirir.

Toplumsal Yasalarla İlgilenen Bilim Dalları

- ✓ Antropoloji
- ✓ Siyasal Bilimler
- ✓ Kamu Yönetimi
- ✓ İktisat
- ✓ Tarih
- ✓ Sosyoloji
- ✓ Psikoloji vb.

İNSANIN İRADESİ VE KADER

Akıl Nedir?

Sözlükte; menetmek, engellemek, alıkoymak, bağlamak, sığınmak ve tutmak anlamlarına gelmektedir. Terim olarak iyiyi kötüden ayırt etme kabiliyetine denir.

Kur'an'da Allah, insanların aklını kullanmalarını ister.

İnsan

- ✓ Akıl ve irade sahibi bir varlıktır.
- ✓ Eylemlerinden sorumludur.
- ✓ Düşünme yeteneğine sahiptir.
- ✓ Vahiyle doğru yol gösterilen varlıktır.
- ✓ Fiillerinde özgür bir varlıktır.

İrade

Dileme, tercih etme, karar verme ve bunlar için gerekli güç ve yeteneğe sahip olmayı ifade eder.

“Bu Kur'an; kendisiyle uyarılınsınlar, Allah'ın ancak tek ilah olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara bir bildiridir.”

(İbrâhîm suresi, 52. ayet)

Akıl ile İrade Arasındaki Fark

- ✓ Akıl, iyi ile kötüyü birbirinden ayırmaktır.
- ✓ İrade, iyi ile kötü arasında bir tercihte bulunmak demektir.
- ✓ İnsan için öncelikli olması gereken akıldır. Akılla bir ilme sahip olunur ve iyi ile kötü fark edilir. Daha sonra bu bilgilere göre bir tercih (irade) yapılır. Yani öncelikle akılla ayırır daha sonra bu ayrılanlar arasından birisi seçilir.
- ✓ Yüce Allah, insanı akıllı ve irade sahibi olarak yaratmış ve insanı davranışlarından da sorumlu tutmuştur.
- ✓ İnsan, Allah'ın kendisine verdiği akıl nimeti sayesinde diğer canlılardan üstün konumda yer alır.

- Üstünlüğün sebeplerinden biri insanın akıyla çevresini yönetebilir olması ve elindeki imkânlarla icatlar yapabmesidir.
- İnsan akli sayesinde karşısına çıkan durumlar arasında seçim yapabilir. Yani insan iyi ya da kötü olan iki davranıştan birini tercih edebilir. İşte bu tercih hakkı insanı sorumlu hâle getirir.

Sorumluluk

- Bir kişinin verdiği kararların sonuçlarını üstlenmesi, yaptığı ya da yapması gerekirken yapmadığı işlerden dolayı hesap vermek zorunda olmasıdır.
- İnsanlar akli ve iradesi sayesinde kararlarında ve tercihlerinde özgürdür. Bu tercihlerinin sonuçlarından da sorumludurlar.

Sorumlulukla İlgili Ayetler

"Kim iyi bir iş yaparsa faydası kendisinedir ve kim kötülükte bulunursa zararı kendisinedir..."

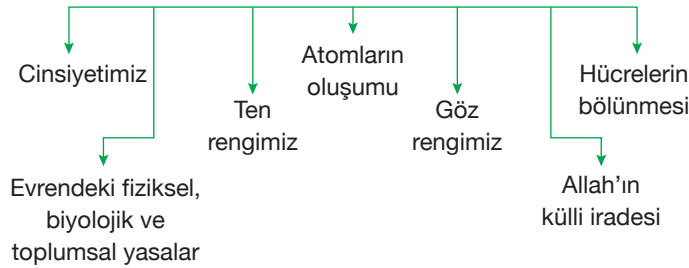
(Fussilet suresi, 46. ayet)

"... Yapmakta olduğunuz şeylerden mutlaka sorguya çekileceksiniz."

(Nahl suresi, 93. ayet)

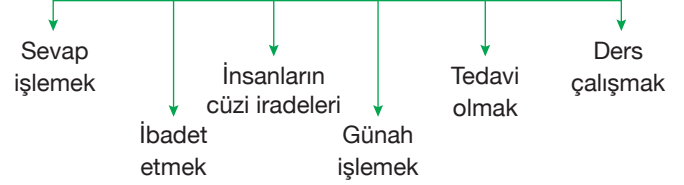
Sorumlu Olmadığımız Durumlar

Kader tanımındaki Allah'ın **planladıkları** şeylerden sorumlu değiliz.

Sorumlu Olduğumuz Durumlar

Kader tanımındaki Allah'ın **bildikleri** ve bizlerin elinde olan şeylerden sorumluyuz.

İrade, külli ve cüzi irade olarak ikiye ayrılır.

Külli İrade

- Allah'ın sınırsız bir iradesi vardır.
- Allah'ın bu sınırsız iradesine de külli irade ismi verilir. Allah'ın dileyip de yapamayacağı hiçbir şey yoktur.
- Allah'ın sınırsız dileme ve isteme gücüne denir. Allah'ın Subuti sıfatlarındandır.

Yüce Allah'ın Subuti Sıfatları

- Hayat** Allah'ın diri olması
- İlim** Allah'ın her şeyi bilmesi
- Semi** Allah'ın her şeyi işitmesi
- Basar** Allah'ın her şeyi görmesi
- Kudret** Allah'ın her şeye gücünün yetmesi
- İrade** Allah'ın sınırsız istemesi (külli irade)
- Kelam** Allah'ın söz sahibi olması
- Tekvin** Allah'ın her şeyi yaratması

Külli İradenin Kaderle Bağlantısı

Kader tanımında gördüğümüz gibi Allah, planını külli iradeyle yapar. Evrendeki yasalar külli irade ile planlanmıştır. Yani fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasaları planlayan ve isteyen Allah'tır.

Cüzi İrade

- ▶ İnsan sınırlı bir iradeye sahiptir. İnsanın bu sınırlı iradesine cüzi irade adı verilir.
- ▶ İnsan ise bazı şeyleri yapabilirken bazı şeyleri yapamaz, bu yüzden insanın gücü ve iradesi sınırlıdır.
- ▶ Cüzi iradeye Allah müdahale etmez. Bunun için insanların iradelerinde (yaptıkları tercihlerinde) özgürdür.

"Ey Peygamber! De ki: Rabbinizden hak ve hidayet gelmiştir. Öyle ise dileyen iman etsin, dileyen de inkâr etsin!"

(Kehf suresi, 29. ayet)

Özgürlük

Kişinin her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumuna denir. Hürriyetle aynı anlamdadır. Özgürlük cüzi iradedir. İnsan fiillerini yapmada özgür olduğu için fiillerinden ve sonuçlarından sorumludur.

KADERLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Ecel

- ▶ Ecel hayatın sonu, ölüm demektir. Yani ömrün bittiği zamandır. Ölüm bir yok oluş değildir. Ahirete geçmek için kullanılan bir kapıdır.
- ▶ Ecel Allah'ın elindedir. Canlıların biyolojik yasalarla ölmelerini planlayan Allah'tır. Yani ölümü takdir eden Allah'tır. Nasıl ki bize hayat veren Allah ise bizim ölümümüz de onun emri ve planı dahilindedir.

Ölümlle İlgili Ayetler

"Her canlı, ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz."

(Ankebut suresi, 57. ayet)

"O ki, hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır. O, mutlak galiptir, çok bağışlayıcıdır."

(Mülk suresi, 2. ayet)

Ömür

Ömür, her canlının doğumundan ölümüne kadar geçen sınırlı yaşam süresidir.

"İnsanoğlu kıyamet günü beş şeyden hesaba çekilmedikçe bir tarafa hareket etmeyecektir:"

1. Ömrünü nerede ve nasıl tükettiğinden
2. Gençliğini nerede ve nasıl geçirdiğinden
3. Malını nerede kazandığından
4. Malını nerede harcadığından
5. Bildiklerini hayatında uygulayıp uygulamadığından

H.z. Muhammed (s.a.v.)

Bu hadiste hayatın her aşamasından sorumlu olduğumuz vurgulanır. Bu hadis, ömür ve sorumluluk arasındaki bağlantıyı en güzel şekilde anlatmaktadır.

Emek

Emek bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücüne denir. Nasıl ki bir çiftçinin tarlaya tohum ekmesi beden gücü gerektiren bir emekse bir öğrencinin de derslerine çalışması kafa gücü gerektiren bir emektir.

"Gerçekten insan için kendi çalışmasının karşılığında başka bir şey yoktur."

(Necm suresi, 39. ayet)

Herhangi bir şeye çalışmak ya da tembellik etmek bizim tercihimizdir.

PEYGAMBERLERİN MESLEKLERİ

Hız. Âdem (As): Ziraatçıdır.
Hız. Şit (As): Dokumacıdır.
Hız. Nuh (As): Marangozdur.
Hız. Hud (As): Tüccardır.
Hız. Salih (As): Çobandır.
Hız. İbrahim (As): Mimardır.
Hız. Lut (As): Tarihçidir.
Hız. İsmail (As): Kara ve deniz avcısıdır. Yetmiş dil bilirdi. Tercümandır.
Hız. İshak (As): Çobandır.
Hız. Yakub (As): Çobandır.
Hız. Yusuf (As): Saati ilk icat edendir. Vezir ve başdanışmandır.
Hız. Eyüp (As): Ziraatçıdır.
Hız. Şuayb (As): Ziraatçıdır.

Hız. Musa (As): Çobandır.
Hız. Harun (As): Vezirdir.
Hız. Davud (As): Demiri işleyen, zırh yapan ve düzenli ordular kuran kumandandır.
Hız. Süleyman (As): Hükümdardır. Bakır madenini ilk defa işleyen O'dur.
Hız. Zülkifl (As): Fırıncıdır.
Hız. İlyas (As): Dokumacıdır.
Hız. Yunus (As): Balıkçıdır.
Hız. Üzeyr (As): Bahçivandır.
Hız. Lokman (As): Doktor ve eczacıdır.
Hız. Zekeriya (As): Marangozdur.
Hız. İsa (As): Avcı ve doktordur.
Hız. Muhammed (Sav): Çoban, tüccar, öğretmen, devlet lideri ve kumandandır.

Tüm peygamberler sadece peygamberlik yapmamış yeryüzünü mamur ederek meslekleriyle de insanlara hizmet etmişlerdir.

Rızık

- Rızık, Allah tarafından sağlanan her türlü nimettir. Allah mahlûkatı er-Rezzak ismiyle rızıklandırır. Örneğin, öğrencinin diploma alması, çiftçinin elde ettiği meyve, sofrada yediğimiz yemek bir rızıktır.
- Her canlının rızıkını veren sadece Allah'tır.
- Allah çok çalışanlara çok rızık verir, az çalışanlara az rızık verir.
- Rızıkımızı elde etmemiz evrensel yasalarla gerçekleşir. Fiziksel (yağmur vb.) ve biyolojik (hücre bölünmesi vb.) yasalar olmasaydı buğdaylar yetişmezdi. Ya da biyolojik yasalar olmasaydı besinler midemizde parçalanmaz ve beslenmemiz sağlanamazdı.

"Şüphesiz ki rızık veren mutlak kudret ve kuvvet sahibi olan ancak Allah'tır."

(Zariyat suresi, 58. ayet)

TEVEKKÜL

Güvenmek Dayanmak Sığınmak Vekil tutmak

- Sözlükte güvenmek, dayanmak, vekil tutmak ve sığınmak anlamlarına gelir.
- Tevekkül, Yüce Allah'ın yasalarına (fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalarına) uygun hareket ederek gerekeni yapıp sonucu Allah'tan bekleyerek Allah'a güvenmektir. "Önce tedbir, sonra tevekkül" esastır.
- Tevekkül, sadece Allah'a güvenmektir.

Rabbimiz: "...İnananlar yalnız Allah'a dayanıp güvensinler."

(İbrahim suresi, 11. ayet)

"...Eğer müminler iseniz ancak Allah'a güvenin." buyurur.

(Maide suresi, 23. ayet)

Tevekkül örnekleri

- ✦ Depreme dayanıklı evler yapıp sonrasında belalardan koruması için Allah'a güvenmek
- ✦ Arabamızın yıllık bakımlarını düzenli yapıp sonrasında kaza ve belalara karşı Allah'a güvenmek
- ✦ Düzenli spor yapıp, dengeli beslenip ve hastalandığımızda da düzenli olarak doktorun verdiği ilaçları kullanıp sonrasında hastalıklara karşı Allah'a güvenmek

Tevekkül, tembellik ve kibir arasında şu farklar vardır.

- ▶ **Tevekkül**, çalıştıktan sonra Allah'a güvenmektir. Doğru tevekkül yapana mütevekkil denir.
- ▶ **Tembellik**, çalışmadan Allah'a güvenmektir.
- ▶ **Kibir**, çalıştıktan sonra sadece kendine güvenmektir.
- ▶ Çalışmadan sadece Allah'a güvenen kimselere **mütevekkil** yani hazır yiyici ve tembel denir.
- ▶ Derslerine düzenli bir şekilde çalışan öğrencinin sınavdan önce Allah'a güvenmesi tevekkül iken derslerine çalışmayan öğrencinin sınavdan önce Allah'a güvenmesi tembelliktir. Derse çalışıp sadece kendine güvenmek ise kibirdir.

"Önce deveni bağla sonra tevekkül et" denerek doğru tevekkül anlayışına dikkat çekilmiştir.

Hz. Muhammed (s.a.v.)

Tevekkülle İlgili Ayetler

- ✦ Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığında kalpleri ürpertiyle titrer, O'nun ayetleri okunduğunda imanlarını artırır ve yalnızca Rablerine tevekkül ederler.

(8/Enfâl suresi, 2. ayet)

- ✦ Onlara Nuh'un haberini oku. Hani kavmine demişti ki: "Ey Kavmim! Şayet benim konumum ve Allah'ın ayetleriyle öğüt verişim size ağır geliyorsa ben, Allah'a tevekkül ettim. Siz ve ortaklarınız bir araya gelin ve (benim hakkımdaki) kararınızı verin. (Benimle ilgili yapacaklarınız) size dert olmasın. Sonra da hiç beklemeden hakkımdaki kararınızı uygulayın/bana göz açtırmayın."

(10/Yûnus suresi, 71. ayet)

- ✦ Göklerin ve yerin gaybı Allah'a aittir. Bütün işler O'na döndürülür. O'na ibadet et ve O'na tevekkül et. Rabbin, yaptıklarınızdan gafil değildir.

(11/Hûd suresi, 123. ayet)

Tevekkül İle İlgili Atasözleri

- ✦ Bağla atını, ısmarla Hakk'a.
- ✦ Tevekkelin (tevekküllünün) gemisi batmaz (eşeğini kurt yemez).

Tevekkülle İlgili Hadisler

- ✦ İbn Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle derdi:

Allah'ım, sana teslim oldum, sana inandım, sana tevekkül ettim ve yüzümü sana döndüm. Allah'ım senin yardımınla mücadele ettim, beni dalalette bırakmaman için izzetine sığındım. Senden başka ilah yoktur. Sen ölmeyen dirisin, insanlar ve cinler ise ölümlüdürler.

- ✦ Hz. Ebu Bekir (ra) anlatıyor:

Mağarada müşrikler başımızın ucunda (bizi ararlar) iken onların ayaklarına baktım da: Ya Rasulullah, eğer bunların birisi (eğilip) ayağının altına bakacak olursa muhakkak bizi görür." dedim. Onun üzerine Peygamber şöyle buyurdu: "Ey Ebu Bekir, üçüncüleri Allah olan bu iki kişi için neden telaş ediyorsun?"

1. Peygamberimiz “Önce deveni bağla sonra Allah’a güven.” buyurmuştur.

Bu hadiste Peygamberimiz aşağıdakilerden hangisine dikkat çekmiştir?

- A) Doğru tevekkül anlayışına
B) Emeğin önemine
C) Her şeyin kader çerçevesinde olduğuna
D) Tevekkülün çalışmamak anlamına geldiğine

2. Yüce Allah’ın yasalarına (fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalarına) uygun hareket ederek gerekeni yapıp sonucu Allah’tan bekleyerek Allah’a güvenmektir.

Bu tanım aşağıdaki kavramlardan hangisine aittir?

- A) Ecel
B) Kader
C) Külli İrade
D) Tevekkül

3. “...Eğer müminler iseniz ancak Allah’a güvenin.” buyurur.

(İbrahim suresi, 11. ayet)

Rabbimiz: “...İnananlar yalnız Allah’a dayanıp güvensinler.”

(Maide suresi, 23. ayet)

Bu ayetler aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Külli İrade
B) Cüzi İrade
C) Tevekkül
D) Rızık

4. **Aşağıdakilerden hangisi doğru tevekkül anlayışına örnek gösterilemez?**

- A) Depreme dayanıklı evler yapıp sonrasında belalardan koruması için Allah’a güvenmek
B) Arabamızın yıllık bakımlarını düzenli yapıp sonrasında kaza ve belalara karşı Allah’a güvenmek
C) Düzenli spor yapıp, dengeli beslenip sonrasında hastalıklara karşı Allah’a güvenmek
D) Ağaç bakımlarını yapmadan Allah’tan yardım istemek

5. Allah’ın sınırsız bir iradesi vardır. Bu iradeye külli irade denir. Allah’ın dileyip de yapamayacağı hiçbir şey yoktur.

Aşağıdakilerden hangisi külli iradeye örnek olamaz?

- A) Cinsiyetimiz
B) Anne-babamız
C) Biyolojik yasalar
D) İbadetlerimiz